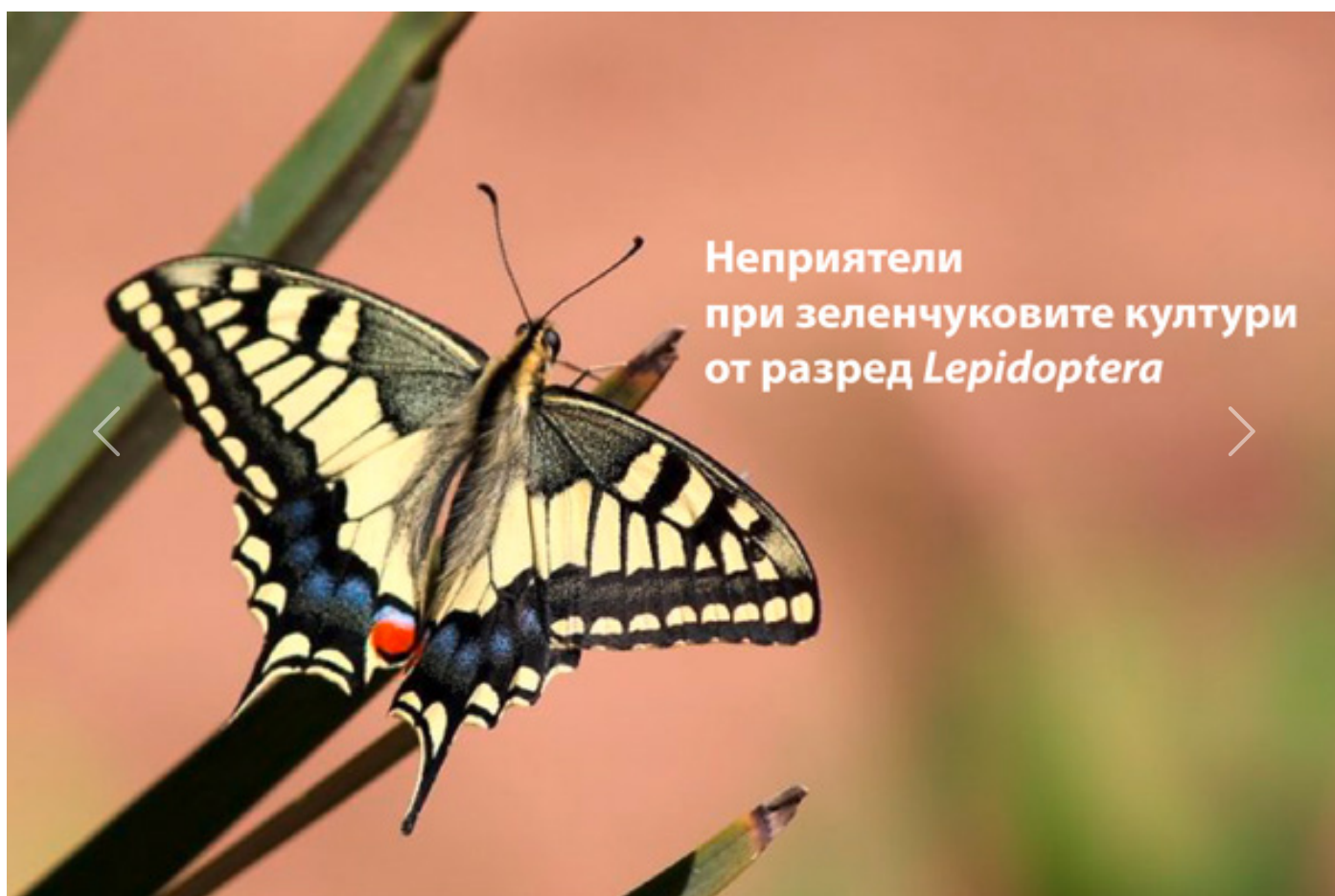

'Dăunători frecvent întâlniți la culturile legumicole din ordinul Lepidoptera'

Автор(и): проф. д-р Винелина Янкова, Институт за зеленчукови култури "Марица" – Пловдив, ССА

Дата: 18.07.2025 Брой: 7/2025

Rezumat

Culturile legumicole sunt gazde pentru un număr mare de specii din ordinul *Lepidoptera*. Daunele provocate de omizi duc adesea la pierderi majore de recoltă. Diverse specii de fluturi se pot dovedi la fel de periculoase pe cât sunt de frumoase. Detectarea la timp a acestor dăunători în culturi permite limitarea infestării și combaterea cu succes.

Fluturii (*Lepidoptera*) reprezintă un ordin bogat în familii și specii. Știința care se ocupă cu studiul fluturilor, care este o ramură a entomologiei, se numește lepidopterologie, de la numele ordinului derivat din cuvintele grecești

lepis – solz și pteron – aripă, adică insecte ale căror aripi sunt acoperite cu solzi mici. Cele mai vechi amprente de fluturi au fost găsite în straturi din era Mezozoică, și anume în straturi din Jurasicul mijlociu. Depozite bogate au fost descoperite în Anglia, Spania, Germania și Siberia de Est. Perioada glaciară a avut o influență puternică asupra răspândirii fluturilor în Emisfera Nordică. Regiunile tropicale ale Pământului sunt acum cele mai bogate în specii de fluturi. Diverse specii de fluturi se pot dovedi la fel de periculoase pe cât sunt de frumoase. La unele specii, forma larvală – omida – este stadiul dăunător pentru multe culturi agricole. Una dintre clasificările tradiționale ale fluturilor îi împarte în diurni și nocturni. Primul grup include în principal fluturi mari activi în timpul zilei, de obicei colorați strălucitor, în timp ce al doilea grup include în principal fluturi activi noaptea, colorați în nuanțe întunecate. Culturile legumicole sunt gazde atractive pentru fluturi și devin adesea ținta atacurilor lor.

Fam. *Noctuidae*

Nocturni de suprafață

Nocturna bumbacului (*Helicoverpa armigera* Hubn.)

Omizile sunt dăunători polifagi tipici. Dăunează roșiilor, ardeiului, fasolei, vânăței, mazărei și altor culturi legumicole. Specia dezvoltă trei generații pe an și iernează ca pupă în sol. În anumite ani există și o a patra generație, care nu reușește să-și finalizeze dezvoltarea. Zborul fluturilor primei generații începe în luna mai.

Daune provocate de nocturna bumbacului (Helicoverpa armigera Hubn.)

Stadiul dăunător este omida, care rodește frunzele, mugurii și florile și mai târziu atacă fructele, săpând în ele și hrănindu-se cu conținutul lor. Omizile adesea pătrund din partea pedunculului fructului (roșie, ardei), făcând găuri rotunde asemănătoare perforațiilor. În fructele deteriorate încep procese de putrezire, rezultând o putrezire moale, apoasă. De obicei, omida nu distruge complet fructul, ci îl părăsește și se mută la altul. Astfel, o singură omidă poate deteriora de la două la cinci fructe înainte de a-și finaliza dezvoltarea. Omizile celei de-a doua generații sunt cele mai dăunătoare.

Nocturna verzei (*Mamestra brassicae* L.)

Apare în întreaga țară. Dăunează varză, broccoli, salată, castravete, ardei, morcov, dovlecel și altele. Dezvoltă două până la trei generații pe an. Iernează ca pupă în sol. Fluturii primei generații zboară la sfârșitul lui aprilie – începutul lui mai. Fluturii celei de-a doua generații zboară în a doua jumătate a lunii iunie până la sfârșitul lui iulie, iar ai celei de-a treia – în a doua jumătate a lunii august și prima jumătate a lunii septembrie.

Omida nocturnei verzei (Mamestra brassicae L.)

Omizile provoacă daune prin hrănire pe frunze și căpățâni de varză. După eclozare trăiesc pe partea inferioară a frunzelor, mai târziu mănâncă frunzele lăsând doar nervurile groase și apoi pătrund în căpățânel de varză.

Сăпăћăни дегеріорăћи ау ун мірос неплăcut.

Nocturna grădinii (*Mamestra oleraceae* L.)

Preferă culturile legumicole crucifere. Dăunează ridichei, ridichei de varză, ardeiului, roşiei şi altora. Dezvoltă două generaţii pe an. Iernează ca pupă în sol. Zborul fluturilor primei generaţii începe la sfârşitul lui aprilie – începutul lui mai. Fluturii celei de-a doua generaţii zboară în iulie–august.

Omida nocturnei grădinii (*Mamestra oleraceae* L.)

Stadiul dăunător este omida. Iniţial „vitrează” frunzele, mai târziu mănâncă complet lamina frunzei fără a afecta nervurile groase. Spre deosebire de nocturna verzei, omizile nocturnei grădinii nu pătrund în căpăţânel de varză.

Nocturna pestriţă (*Peridroma saucia* Hubner)

Dăunează ardeiului, castravetelui şi altora. Dezvoltă trei până la patru generaţii şi iernează ca pupă. Omizile sunt foarte vorace, se hrănesc pe marginile frunzelor, le perforă sau le distrug complet. Săpă găuri în fructe, intră în ele, le contaminatează şi le fac nepotrivite pentru consum. Astfel de fructe de obicei putrezesc.

Fluturile gamma (*Plusia chalcites* Esper)

Dăunătorul a fost observat pe ardei, mazăre, mărar și altele. În condiții de seră și în prezența hranei, se dezvoltă continuu, fără diapauză.

Omida fluturelui gamma (Plusia chalcites Esper)

Omizile tinere scheletează frunzele hrănindu-se cu epiderma inferioară și parenchima, iar mai târziu se hrănesc și cu epiderma superioară. Ca urmare a daunelor, pe frunze se observă numeroase găuri neregulate. Mai târziu omizile mănâncă total sau parțial nervurația frunzei. Pe fructele de roșie omizile provoacă inițial daune superficiale de hrănire, care pot acoperi întregul fruct. Apoi pătrund în fructe și se hrănesc cu interiorul lor. O omidă deteriorează 4–5 fructe. Pe castraveți omizile se hrănesc superficial pe fructe, iar pe ardei fac găuri. Fructele deteriorate nu au aspect comercial.

Nocturni de sol (Viermi cenușii)

Aceștia includ **nocturna napului (*Agrotis segetum* Schiff.)** și **nocturna ipsisilon (*Agrotis ypsilon* Rott).** Nocturnii de sol sunt polifagi și pot fi întâlniți pe numeroase culturi legumicole, precum și pe vegetația de buruieni. Nocturna napului are două generații pe an și iernează ca omidă complet dezvoltată în sol.

Adult al nocturnei ipsilon (Agrotis ypsilon Rott)

Nocturna ipsilon are trei generații complete pe an și o a patra parțială, și iernează ca pupă și ca omidă complet dezvoltată în sol. Omizile tinere se hrănesc rodind frunzele de dedesubt fără a afecta epiderma superioară. Omizile mai în vârstă se ascund în timpul zilei sub suprafața solului, sub bulgări de pământ, iar noaptea se hrănesc pe frunze, mănâncând găuri și mai târziu întreaga frunză, cu excepția nervurilor cele mai groase. Omizile complet dezvoltate aproape că nu ies din sol; rodește tulpinile sub suprafața solului. Omizile sunt de culoare cenușie-pământie până la negru, netede, lucioase, cu luciu gras, și pot fi adesea găsite lângă plante, încolăcite într-un „inel”.

Fam. *Pieridae*

Fluturele mare al verzei (*Pieris brassicae* L.)

Dăunează culturilor crucifere precum varză, nap, ridichioară și altele. Dezvoltă trei până la patru generații pe an. Fluturii apar la sfârșitul lui aprilie – începutul lui mai. Sunt activi în timpul zilei în vreme caldă și însorită. Omizile tinere trăiesc împreună până la a doua vârstă. Se hrănesc pe frunze fără a afecta epiderma superioară. Omizile complet dezvoltate mănâncă complet frunzele, împreună cu nervurile subțiri, scheletează-le și lasă doar nervurile groase.

Fluturele mic al verzei (*Pieris rapae* L.)

Fluturele mic al verzei (Pieris rapae L.)

Dăunează varzei căpățănate și conopidei, guliei, napului, ridichioarei și altor culturi crucifere. Dezvoltă două până la trei generații pe an. Fluturii zboară la sfârșitul lui aprilie – începutul lui mai. Omizile tinere se hrănesc pe frunze fără a afecta epiderma superioară,